
”Man tror att det är enda livet som finns”

En kvalitativ studie om före detta kriminellas syn på sin väg in i kriminalitet

LUNDS
UNIVERSITET

LUNDSUNIVERSITET

Socialhögskolan

HT 19

Rima Khader & Valentina Cuellar

Antal ord 12975

Handledare: Anna Rypi

Abstract

This was a qualitative study about former criminals' path to criminality and the study consisted of semi structured interviews with six former criminals. The aim of the study was to gain knowledge on why people turn to criminality. We asked our interviewees about what they thought were important factors in their path to criminality, as well as which factors they thought lacked during their childhood which led to criminality. Using Lilly, Cullen and Ball's (2014) description of Travis Hirschi's theory about social bonds and Edwin Sutherland's theory about differential associations we analysed our empirical material and found that problematic family situation, absent fathers, time spent with peers, the neighbourhood they grew up in, problems in school and to be placed outside the home at a young age were significant factors for their path to criminality. The results show, however, that the combination of several factors is spoken of as leading someone into criminality.

Keywords: criminality, path to criminality, former criminal, divergent, peers, attachment, commitment, involvement, beliefs.

Förord

Vi vill börja med att tacka våra intervjupersoner samt avhopparverksamheterna som hjälpte oss att få kontakt med intervjupersonerna: KRIS, Process kedjan och Krami. Vi vill även tacka vår handledare Anna Rypi för vägledning samt Ulla Urde för hjälp med skrivandet. Slutligen vill vi även tacka varandra för ett bra samarbete.

Rima Khader & Valentina Cuellar

Innehåll

1. Problemformulering	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
2. Kunskapsläge	7
2.1 Ungdomsbrott på senare år	7
2.2 Orsaker till kriminalitet	8
2.2.1 Individuella faktorer	8
2.2.2 Familj	9
2.2.3 Kamrater	10
2.2.4 Skola	10
2.3 Om gängkriminalitet	10
2.4 Riskfaktorer till gängkriminalitet	11
3. Teoretiska utgångspunkter	12
3.1.1 Sociala band	13
3.1.2 Anknytning	14
3.1.3 Åtaganden	14
3.1.4 Delaktighet	15
3.1.5 Övertygelse	15
3.1.6 Begränsningar med teorin om sociala band	16
3.2.1 Differentiella associationer	17
3.2.2 Differentiella associationens nio punkter	17
4. Metod och metodologiska överväganden	18
4.1 Förförståelse	18
4.2 Arbetsfördelning	19
4.3 Metodologiska överväganden	19
4.4 Urval	19
4.5 Genomförande	20
4.6 Tillförlitlighet	21
4.7 Förtjänster och begränsningar	23
4.8 Etiska överväganden	24
5. Resultat och analys	25
5.1 Inledning	25
5.2 Presentation av intervjupersoner	26

5.3 Familjesituation som faktor.....	27
5.4 Skola som faktor.....	30
5.5 Kamratskap som faktor.....	32
5.6 Bostadsområde som faktor.....	33
5.7 Vägen in i kriminalitet.....	35
6. Avslutande reflektion.....	36
7. Källor:	38
8. Bilaga 1	40

1. Problemformulering

1.1 Problemformulering

Kriminalitet är ett fenomen som ständigt uppmärksammas i media. Här framgår också att det blir allt vanligare med grövre brott (SVT, 2019; Helsingborgs Dagblad, 2019; Dagens Nyheter, 2019). Detta bekräftas av statistiken från 2014 till 2015 som visar att det dödliga våldet har ökat med nästan 29 procent och sedan dess legat på en stabil nivå jämfört med tidigare år (Brå, 2019). Statistik gällande anmälda brott visar också en ökning med 106 873 från år 2014 till 2018 (Brå, 2019). Samtidigt framgår det dock att ungdomsbrottsligheten minskar (Brå, 2017). Att antalet unga som begår brott minskat är i sig ett steg i rätt riktning för att komma tillrätta med kriminaliteten, men det är inte tillräckligt. Målet bör rimligen vara ett samhälle helt fritt från brott. Det är därför viktigt att undersöka vad som leder till att ungdomar vänder sig till kriminalitet, för att på så sätt kunna förebygga detta samhällsproblem, eftersom ungdomars roll för vårt framtida samhället är av stor betydelse. Med bättre förståelse för bakomliggande orsaker till ungdomars kriminella handlingar bör det vara lättare att skapa lämpliga insatser för att motverka denna kriminalitet.

Utifrån dagens kunskapsläge har forskare kunnat konstatera att det finns flera olika omständigheter som kan orsaka att unga hamnar i kriminalitet. Den främsta orsaken är individuella faktorer, där psykisk ohälsa har en central betydelse (N. Christoffersen, Sothill & Francis, 2007). En annan central orsak är den unges umgängeskrets och dess inverkan på den (Weerman, Bernasco, Bruinsma & Pauwels, 2015). Ytterligare en orsak av betydelse är familjen, där det har visats att unga med problematiska hemförhållanden såsom våld från föräldrarna, psykisk ohälsa och missbruk från föräldrarna utgör en ökad risk för den unges vägval (N. Christoffersen, Sothill & Francis, 2007). Skola och bostadsområde är två andra orsaker som också visar signifikans vad det gäller ungas engagemang i brottsliga handlingar (Klein & Maxson, 2006). I de allra flesta fall rör det sig dock om ett samspel mellan ett flertal olika faktorer som slutligen leder till att man hamnar i kriminalitet. Tidigare forskning som har gjorts är i första hand kvantitativ. Det tycks dock saknas kvalitativ forskning kring ämnet, vilket gör det relevant att undersöka det ytterligare utifrån just ett kvalitativt perspektiv. Därför vill vi forska kring varför unga hamnar i kriminalitet ur ett kvalitativt synsätt, för att på så sätt kunna bidra till mer kunskap och förståelse kring ämnet.

I många socialomyrken kommer socialarbetare på ett eller annat sätt i kontakt med kriminella och före detta kriminella. Det kan ske när exempelvis socialsekreterare arbetar med familjer där situationen är problematisk på olika sätt, missbrukare som till följd av deras beroende behöver begå kriminella handlingar för att finansiera sitt missbruk eller med barn och unga som är utåtagerande och börjat anamma avvikande beteende. Det kan därför vara viktigt att förstå varför unga blir kriminella för att kunna arbeta med de olika problematiken på ett förebyggande sätt, vilket gör detta till ett intressant ämne för oss att forska kring.

Utifrån ovanstående faktorer vill vi undersöka före detta kriminellas väg in i kriminaliteten. För att kunna förstå deras bakgrund utgår vi ifrån deras egna livshistorier som empiriskt material. Därför genomför vi intervjuer där fokuset ligger på deras upplevelser och resonemang av bakomliggande orsaker till att de blev kriminella. Som teoretisk utgångspunkt använder vi oss av Travis Hirschis teori om sociala band, återberättat av Lilly, Cullen och Ball (2014). Sociala band har fyra centrala beståndsdelar: anknytning, åtaganden, delaktighet och övertygelse. Han menar att om det brister i någon av dessa, så kan brottslighet uppstå. Vi använder oss även av Edwin Sutherlands teori om differentiella associationer som ett komplement till sociala band, även återberättat i Lilly, Cullen och Ball (2014). Sutherland beskriver att inläring av värderingar och beteenden sker genom interaktion med andra, och därmed kan ett kriminellt beteende även läras in. Dessa teorier kompletterar varandra och med hjälp av dem kan vi lyfta fram intervjupersonernas olika skildringar av deras väg in i kriminalitet. Vår uppsats ämnar undersöka hur våra intervjupersoner enligt egna utsagor beskriver hur vägen in i kriminalitet såg ut för dem - uppsatsen ämnar därmed inte att undersöka kriminalitet som generell term.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att få kunskap om varför våra intervjupersoner hamnade i kriminalitet, för att skapa djupare förståelse för fenomenet.

1.3 Frågeställningar

- Hur resonerar intervjupersonerna kring sin väg in i kriminalitet?
- Vad beskriver intervjupersonerna som betydelsefulla för deras väg in i kriminalitet?
- Vad beskriver intervjupersonerna hade kunnat vara annorlunda i deras liv för att minska risken för en väg in i kriminalitet?

2. Kunskapsläge

För att samla forskning till kunskapsläget har vi gått tillväga på följande sätt. Inledningsvis sökte vi på översiktliga rubriker som “gängbrottslighet” och “kriminalitet” på LUBsearch, Libris och Google Scholar. Det gav väldigt många träffar och vi behövde därför avgränsa vår sökning ytterligare. För att hitta mer specifik forskning kring vårt ämnade syfte ändrade vi därför våra sökord och istället använde oss av bland annat “orsaker till kriminalitet” samt “youth crime”, “youth gang”, ”delinquent youth” tillsammans med “risk factors” för att kunna hitta forskning som är mer fokuserade på orsaker och riskfaktorer. Nedan redovisas artiklar, rapporter och avhandlingar som är relevanta för vår studie och vi kommer att beröra dem utifrån följande rubriker: ungdomsbrott på senare år, orsaker till kriminalitet, om gängkriminalitet samt riskfaktorer till gängkriminalitet. Nedan redovisar vi sju olika studier, därav tre är utförda i Sverige, en är utförd i Danmark, en i Norge, en i Nederländerna samt en i USA.

2.1 Ungdomsbrott på senare år

Brottsförebyggande rådets (Brå) rapport från 2017 visar hur brottsutvecklingen i Sverige har sett ut fram till år 2015. Däribland redovisas en del om ungdomsbrottsligheten i Sverige. Som underlag för den insamlade datan sammanställdes uppgifter från olika frågeundersökningar där ungas medverkan i olika sorters brottslighet har berörts. Målgruppen i fråga rörde sig i första hand om unga i åldrarna 15-20 år.

Ringa stöld visar sig vara ett vanligt brott beträffande i första hand ungdomar i årskurs 9. Insamlad data från Stockholmsenkäten, en undersökning om ungdomars levnadsvanor, indikerar en ökning under perioden mellan 2002 och 2010 bland elever som tillkännager att de har gjort sig skyldiga till ringa stöld minst en gång under det senaste året. Efter 2010 visar det dock på en minskning av detta fenomen bland Stockholms eleverna (Brå, 2017: 286). Grövre stöldbrott, är ett samlingsnamn som används för att redogöra för bland annat stöld av färdmedel eller inbrott i en byggnad eller bil, som är ett annat vanligt brott (Brå, 2017: 286). Rapporten visar att det är fler killar som uppger sig ha begått grövre stöldbrott än tjejerna under de senaste tolv månaderna, men den visar samtidigt att det har minskat även för killarna sedan 2008 (ibid.). Grövre våld är ytterligare ett brott som ofta förekommer. Det avgränsas till att någon avsiktligt ha slagit en person så att den antas behöva vårdas på sjukhus. Även här visas att fler killar anger att de har begått brottet det senaste året, och

även här visar det på en minskning sedan år 2002. Mönstret har legat på en stabil nivå bland tjejerna (Brå, 2017: 287).

Rapporten visar dessutom en del förändringar hos de ungas umgängesmönster. Sedan år 1995 fram till 2011 har det varit en minskning på 18 procent bland de ungdomar som säger sig träffa kompisar om kvällarna. Antal elever som efter skolan besöker fritidsgårdar, disco och fester minskade också till år 2011 (Brå, 2017: 290).

2.2 Orsaker till kriminalitet

2.2.1 Individuella faktorer

Individuella faktorer är något som har bekräftats ha signifikans vad gäller orsaker till kriminalitet. I en sammanfattningsrapport av Kriminalvården, skriven av Lundström och Kuja-Halkol (2013), studeras totalt 29 artiklar där fokus för de olika artiklarna varierar men alla har kriminalitet som utfall, antingen helt eller delvis. Rapportens resultat visar att det finns grund för att personer med ADHD löper 5-9 gånger högre risk att dömas för våldsbrott än resterande population, men däremot minskar denna risk under tiden som dessa personer medicineras mot diagnosen (Lundström och Kuja-Halkola, 2013: 17ff).

En annan studie som berör individuella faktorer är skriven av N. Christoffersen, Soothill och Francis (2007). De tar i sin artikel upp bakgrundsfaktorer för unga kriminella som utför våldsbrott. I studien jämför de bland annat om följande grupper har samma sociala riskfaktorer: unga män dömda för någon form av dödligt våld och unga engångsförbrytare dömda för andra våldsbrott. I undersökningen studeras familjefaktorer och individuella faktorer i relation till kriminalitet. Författarna studerar detta genom att tolka longitudinella studier gjorda på män under en 13-års period i Danmark. N. Christoffersen, Soothill och Francis (2007: 169) kommer i sin studie fram till att följande individuella faktorer ses som signifikanta vad gäller de berörda grupperna:

1. Varit misshandlad/försummad eller ha varit placerad utanför hemmet under uppväxten.
2. Lidit av psykisk ohälsa eller varit narkotikamissbrukare (eller dömts för narkotikarelaterade brott)
3. Tidigare varit dömd för andra brott.

2.2.2 Familj

En annan viktig faktor som kan leda till att ungdomsbrottslighet är familjeförhållanden.

Kriminalvårdens rapport visar att följande faktorer kopplade till familj visar på orsakssamband för (vålds)kriminalitet.

- Mödrar som vid första barnets födsel är tonåriga medför 1,6 gånger högre risk för barnet att begå brott.
- Barn till äldre fäder (55-59 år) visar på 1,4 gånger högre risk att bli dömda för våldsbrott än barn till yngre föräldrar (30-34 år) (Lundström och Kuja-Halkola, 2013: 17ff).

Även Skaröhamar (2003) berör familjeproblem som orsak till människors väg in i kriminaliteten. Han skriver i sin artikel kring fängelsepopulationen i Norge och satte dem i jämförelse med normalpopulationen. Där gjordes det konventionella mätningar om välfärd, där problem som barndom, skola, jobb, hälsa och socialt nätverk mättes och sattes i relation med varandra. Frågan kring problem i familjen under barndomen togs upp i artikeln, men Skaröhamar resonerar även kring frågan och problematiserar den insamlade datan. Han menar att minnena från barndomen inte alltid är en tillförlitlig källa av sann information (Skaröhamar, 2003: 45). Bland de intagna visade resultatet att det var cirka fyra gånger fler som bekräftade att de hade problem i familjen än bland normalpopulationen. Det visar även att nästan en tredjedel av de intagna var placerade utanför hemmet innan de fyllde 16 år vilket indikerar på att hemförhållandena i de allra flesta fallen var problematiska (ibid.). Resultatet från Skaröhamar (2003) visar även att de intagna hade mycket mindre kontakt med sin familj (26 procent), vilket antyder på att deras sociala resurser är begränsade i jämförelse med normalpopulationen (12 procent).

N. Christoffersen, Soothill och Francis studie (2007: 169) tog också upp i sin artikel sambandet mellan problematiska familjeförhållanden och ungdomsbrottslighet. Redovisningen av resultatet visade att följande familjeproblem hade signifikans hos grupperna unga män dömda för någon form av dödligt våld och unga engångsförbrytare dömda för andra våldsbrott:

1. Våld från föräldrarna
2. Missbruk hos föräldrarna
3. Psykisk ohälsa
4. Långtidsarbetslöshet hos modern

2.2.3 Kamrater

Umgänget med kamrater och dess inverkan på kriminalitet framställs som en av de viktigare orsaker till att ungdomar blir kriminella. Weerman, Bernasco, Bruinsma och Pauwels (2015) skriver om detta genom att undersöka betydelsen av *var* de unga umgås, *vad* de gör och med *vem* de umgås. I sin studie utgår de utifrån detaljrik data från 843 elever mellan åldrarna 11-18 år i Nederländerna. I deras undersökning har de kommit fram till att det finns relativt starka samband vad det gäller kriminalitet och tid spenderad med två eller fler kamrater; umgänge på offentlig plats; utan tillsyn från föräldrar eller vuxna i den unges närhet; när de endast umgås utan någon agenda. Det visas dock endast på samband när minst två av de tre sistnämnda kategorierna är uppfyllda. Undersökningen visar också att sambandet blir svagt eller försvinner helt när det handlar om ungas kontakt med kamrater via sociala medier, samt umgänge med endast en kamrat, tid som spenderas med kamrater under tillsyn av vuxna, på icke-offentliga platser och när de utövar strukturerade aktiviteter tillsammans (Weerman, Bernasco, Bruinsma & Pauwels, 2015: 1399ff).

Även Skaröhamars (2003) studie undersöker umgänge och kontakter. Resultatet visar att de intagna uppgav sig ha relativt lite kontakt med vänner, 23 procent, i kontrast med normalpopulationen, som visade 16 procent i frågan. Det som visar på att de intagna har mindre sociala resurser än normalpopulationen.

2.2.4 Skola

Bland de intagna i fängelset visade det sig att de flesta hade låg utbildning samt hade stora svårigheter inom arbetsmarknaden. I regel hade de intagna inte gått i skolan mer än vad skolplikten krävde samt att endast en tredjedel av de intagna hade ett jobb innan deras fängelsevistelse. Deras främsta inkomst kom då från bidrag och/eller brott (Skaröhamar, 2003: 46).

2.3 Om gängkriminalitet

Amir Rostamis (2013) licentiatavhandling har utgångspunkt i gängproblematikens komplexitet. Han menar på att det inte finns något enkelt tillvägagångssätt för att förstå sig på och definiera kriminaliteten. Att få förståelse för orsakerna är ett viktigt första steg för att åstadkomma förändring inom gängproblematiken.

Sedan 1990-talet har gängbildningar i Sverige varit ett växande fenomen. Med detta sagt innebär det nödvändigtvis inte att det är fler personer som begår brott, utan det är snarare en indikation på att fler personer har valt att ingå i gäng eller bilda sina egna gäng (Rostami, 2013: 7ff). I samband med att olika typer av dödligt våld har minskat, har andra våldstyper ökat, exempelvis brott som faller inom ramen för kriminella konflikter (ibid.)

Hur man ser på gängkriminalitet varierar beroende på vilken del av samhället man tillhör. Poliser menar att denna typ av brottslighet har ökat drastiskt i Sverige, och de olika medierna har som regel att förstora de gängrelaterade brotten som begås. Forskare menar däremot att det är en myt att brottsligheten har ökat så pass mycket och att de kriminella gäng som finns i Sverige inte är ett samhällsproblem på samma sätt som i exempelvis USA och andra länder (Rostami, 2013: 34).

2.4 Riskfaktorer till gängkriminalitet

Klein och Maxson skriver i *Street gang patterns and policies* (2006) om skyddande faktorer respektive riskfaktorer för ungas benägenhet att gå med i ett gäng. I sin bok utgår de från 20 olika studier som har gjorts sedan år 1990 med unga från USA, Kanada och somliga länder i Europa (Klein & Maxson, 2006: 4). Vanligtvis brukar man gruppera in riskfaktorerna i fem olika kategorier: individuella faktorer, familj, kamrater, skola och bostadsområde. Var och en av dessa kategorier har flertalet underkategorier och kriterier (Klein & Maxson, 2006: 1).¹

Trots att det finns fem olika kategorier som man brukar fokusera på i forskningen, bedöms de inte alla vara lika relevanta, exempelvis vad det gäller skola och bostadsområde. De flesta studier får fram antingen blandade resultat eller inget som stödjer att bostadsområdet ska ses som riskfaktor för ungas benägenhet att gå med i gäng (Klein & Maxson, 2006: 15). Likaså gäller skolan. Denna kategori har inte fått samma uppmärksamhet i studierna som resterande variabler, och även här visas det blandade resultat. Huruvida ungdomarna känner sig trygga eller otrygga i skolan ses i de flesta studierna inte heller som en riskfaktor (ibid.)

Enligt Klein och Maxson (2006: 15f) är familj en mindre bidragande riskfaktor än vad man tidigare trott. Faktorer som att växa upp i fattigdom, att ha en ensamstående förälder och svag anknytning

---

¹ Med detta sagt har det skett en förändring i samhället på senare år. Avhandlingen är från 2013 och det har inte kommit nyare forskning sedan dess som beskriver hur gängkriminaliteten har sett ut de senaste åren.

till sina familjemedlemmar visar sig inte vara signifikanta risker för att hamna i gängkriminalitet. Longitudinella studier visar även att faktorer som uppfostringsstilar och avvikelser inom familjen (missbruk, kriminalitet) har gett ofullständiga svar.

Betydelsen av kamratskap får däremot konsekvent stöd som riskfaktor bland studierna som analyseras. Ungdomar visas påverkas starkt av sina kamraters attityder och beteende under denna tidsperiod. Att ha en vän som är lagöverträdare eller att umgås med personer som har dåligt inflytande ses som en riskfaktor för att unga ska gå med i gäng. Detta kan då påvisa att effekten av kamrater kan innebära större riskfaktorer än familjens roll (Klein & Maxson, 2006: 15).

Klein och Maxson (2006: 16) beskriver även individuella faktorer som en riskfaktor. Problematiska beteenden som exempelvis aggression och impulsivitet beskrivs i studierna som riskfaktorer för benägenhet att gå med i gäng som ung. Den mest studerade riskfaktorn som även visar på signifikans är individens attityd inför kriminalitet och livsstilen som medföljer. Slutligen har flertalet negativa händelser i den unges liv beskrivits som en konsekvent faktor i olika studier, fastän det inte har undersökts i samma utsträckning som aggression, impulsivitet och attityder (ibid.)

3. Teoretiska utgångspunkter

Vi har använt oss av två teoretiska utgångspunkter i vår studie som kompletterar varandra: sociala band skriven av Travis Hirschi och differentiella associationer av Edwin Sutherland och vi kommer att använda oss av Lilly, Cullen och Ball's (2014) beskrivning av dessa teorier. Med tanke på att dessa teorier skrevs år 1969 respektive 1939 hade vi svårigheter med att få tag på dem och på grund av tidsbrist kunde vi inte beställa dem från andra bibliotek, därför har vi valt att använda oss av en kriminologibok som återberättar och beskriver dessa teorier. Vi kommer att ta upp de punkter som är relevanta för vår analys. Vårt syfte med studien är att undersöka våra intervjupersoners väg in i kriminalitet, vilket vi anser är lämpligt att göra genom teorin om sociala band och differentiella associationer eftersom vi genom dessa teorier får djupare förståelse för vad som gör att vissa människor blir kriminella och andra inte. Med hjälp av begreppen anknytning, åtaganden, delaktighet och övertygelse får vi djupare förståelse kopplat till olika faktorer som är viktiga i människors liv, och vi får förståelse för att när någon av dessa band brister så uppstår risken att

kriminalitet kan bli aktuellt. Vi får även större förståelse genom differentiella associationers nio punkter som förklarar vad som gör att människor lär sig kriminalitet.

Vi är medvetna om att synen på kriminalitet på senare tid har förändrats, däremot anser vi att det fortfarande är relevant att använda oss av sociala band-teorin för att förstå varför människor hamnar i kriminalitet eftersom konstruktionen av familj och omgivningen är densamma oavsett tidsepok. Detsamma gäller teorin om differentiella associationer: även om omständigheter förändras och människor utvecklas, så kommer inlärningen att ske på samma sätt.

3.1.1 Sociala band

Travis Hirschi's teori om sociala band från år 1969 har sin utgångspunkt i att brottslighet uppstår när sociala band är svaga eller obefintliga. Hirschi vill med sin teori inte bara identifiera ytterligare en kontrollteori, utan även utmana de två stora paradigmerna från denna tidsepok: Sutherlands teori om differentiella associationer och Mertons strainteorin. Han menar att dessa perspektiv ställde fel teoretisk fråga "Varför känner folk sig motiverade till att begå brott", eftersom Hirschi menar att motivation inte var någonting som behövde förklaras. För Hirschi lyder frågan snarare "Varför begår folk *inte* brott?". Det som skiljer brottslingar från icke-brottslingar är de faktorer som avhåller människor från att agera på sina impulser. Den teoretiska uppgiften är alltså att identifiera sociala kontrollens karaktär som reglerar att brott inträffar, vilket sedan kom att kallas för "sociala band" (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 115).

Enligt Hirschi ligger inte kontrollen i en psykologisk egenskap eller bestående uppsättning av övertygelser. Kontrollen ligger snarare i personens band till det konventionella samhället. Han identifierar fyra sociala band: anknytning, åtaganden, delaktighet och övertygelse. Dessa innefattar anknytning till vuxna (föräldrar, lärare), åtagandet av normer, lagar och institutioner (familj, skola), deltagandet i aktiviteter och övertygelsen om att dessa är viktiga (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 119). Variation i de sociala banden förklarar således variation inom brott. Ju starkare band, desto större sannolikhet att de kriminella lockelser som uppstår kan kontrolleras, och då uppstår även konformitet (laglydighet). Däremot om de sociala banden är svagare löper de större risk att den enskilde istället följer sina begär att begå brott. Hirschi menar att människan inte agerar på sina begär att begå brott eftersom denne blir stoppad av sina sociala band. Däremot är det viktigt att komma ihåg att de sociala banden endast är starka så länge de kontinuerligt är berikade: om de unga

exempelvis distanserar sig från sina föräldrar, ger upp på sin utbildning eller slutar gå till sina aktiviteter kan banden försvagas. Om banden är svaga kan brottslighet alltså uppstå (ibid.)

3.1.2 Anknytning

Anknytning är den känslomässiga närheten som unga har till vuxna, där föräldrar i de allra flesta fallen ses som viktigast, men det kan även röra sig om andra viktiga vuxna för den unge exempelvis lärare. Den känslomässiga närheten innebär förtrogen kommunikation med de vuxna eller föräldrar, viljan att vara som dem, samt känslan av att föräldrarna eller de vuxna vet vad de gör. Detta band är förankrat i utsträckningen som den unge spenderar tid med de vuxna i sin närhet och interagerar med dem på ett personligt sätt. När unga står nära till de vuxna i sin närhet bryr de sig om deras åsikter och då växer det en känsla av att inte vilja göra dem besvikna, vilket resulterar i indirekt kontroll. Direkt kontroll är när föräldrar disciplinerar sina barn när de är närvarande. Indirekt kontroll sker däremot när de unga är ifrån sina föräldrar. Hirschi menar därför att de unga avstår från att begå brott även när föräldrarna är tillfälligt frånvarande på grund av att anknytningen till föräldrarna är ”psykiskt närvarande” (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 120)

3.1.3 Åtaganden

Åtaganden är den rationella komponenten av de sociala band, då det handlar om att avgöra mellan fördelar och nackdelar med konformitet. Då de unga investerar så mycket på att prestera bra i skolan vill de exempelvis inte göra något som förstör deras framtid. De engagerade ungdomar har lagt ner mycket energi och arbetat hårt på att konformera till förväntningarna som föräldrarna och andra vuxna har haft på dem, därför skulle de riskera mycket genom att överväga kriminalitet. Brottslighet hade då setts som irrationellt och att nackdelarna väger tyngre än fördelarna, därför styrs de av sina åtaganden. För att åtaganden ska kunna vara effektiva behöver de unga dock förstå sambandet mellan avvikelser och belöningar, och de behöver dessutom värdera högt de belöningar som samhället kommer att ta ifrån dem som straff för det avvikande beteendet (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 121).

3.1.4 Delaktighet

Delaktighet handlar om att mindre tillgång till brottslighet gör det även mindre sannolikt att brottsliga aktiviteter uppstår. Hirschi undersökte därför den tidigare tesen att brottslighet kan förebyggas genom att hålla unga borta från gatorna och hålla dem upptagna med annat. Han studerade möjligheten till delaktighetens inverkan genom att mäta tiden och energin som unga ägnar åt aktiviteter på sin fritid. Han fann korrelation gällande att tid spenderad på läsläsning kan motverka brottslighet, men utöver det fann Hirschi inte så mycket stöd för att delaktighet ska vara en viktig variabel för att motverka brottslighet hos unga. Däremot har senare insamlad data uppvisat mer stöd för att delaktighet i vedertagna aktiviteter minskar möjligheten till att brott begås.

Aktiviteter delas upp i antingen strukturerade eller ostrukturerade, där de strukturerade aktiviteterna är övervakade och organiserade från auktoritära vuxna och kan exempelvis innebära lagsport eller ungdomsverksamhet i kyrkan. Ostrukturerade aktiviteter är istället oorganiserade, icke-övervakade och hålls i miljöer där brott kan uppstå, exempelvis i stan eller på en park på kvällen där alkohol kan förekomma. Forskningen visar att socialisering genom ostrukturerade aktiviteter är associerat med kriminellt beteende (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 121f)

3.1.5 Övertygelse

Övertygelse ses som i vilken mån ungdomar omfamnar lagens moraliska validitet och andra konventionella normer. Enligt Hirschi begår unga inte brott eftersom de kan skilja på vad som är rätt och fel. Han menar att brottslighet möjliggörs till följd av avsaknaden på övertygelser som förbjuder brottslighet. Konformerande ungdomar följer lagen, då de respekterar den och ser den som legitim. Avvikande ungdomar bryr sig däremot inte om vad som är rätt eller fel, då de har svaga sociala band till konventionella lagar och regler. Ungdomar som begår brott har ingen övertygelse om den moraliska validiteten för regler, lagar och normer: deras övertygelse inför lagen är för svag för att det ska kunna hämma begäret att begå brott. Hirschi menar dock på att de unga vet om att det är fel att bryta mot lagen, eftersom de har blivit socialiserade in i det från föräldrar och lärare. Det som då gör att de unga begår brott trots detta är att deras socialisation har blivit bristfällig: deras sociala band har alltså försvagats, vilket kan leda till kriminalitet.

3.1.6 Begränsningar med teorin om sociala band

Hirschis teori om sociala band har testats omfattande gånger. Forskare har påpekat att den befintliga forskningen kännetecknats av olika och ibland svaga mått på de sociala banden samt inkonsekventa resultat. Trots det, är den mest rättvisa bedömningen att det finns belägg för att uppkomsten av sociala band är relaterat till brottslighet hos både unga och vuxna. Fynden från dessa undersökningar visar på att sociala band spelar roll i brottslighet, men det är inte den enda anledningen till det. En begränsning för Hirschis teori kan vara att den baserades på antagandet om att människor är naturligt själviska och behöver därför ingen särskild motivation för att bryta mot lagen. Då alla människor inte kan vara lika motiverade till att begå brott, menar kritikerna på att man behöver ta hänsyn till andra faktorer som gör att vissa människor är mer benägna att begå brott än andra (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 124).

En annan begränsning för Hirschis teori är att den endast fokuserar på sociala band som rör ungas närmaste sociala kontext (familj och skola), men trots det undersökte han inte hur bildningen av sociala band påverkas av andra sorters faktorer, som exempelvis förändringar i könsroller, oreda i bostadsområdet och bestående ursprungrelaterade orättvisor (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 124). Ytterligare en begränsning med Hirschis teori är att den endast baserades på män och därmed uteslöt kvinnor, vilket han har fått kritik för av andra forskare.

Slutligen påstod Hirschi att hans teori gick att tillämpa på afro-amerikanska medborgare lika väl som på vita. Han menade att orättvisor på grund av diskriminering inte kunde kopplas till kriminalitet hos minoriteter, vilket resulterade i att det inte utvecklades en teori som var specifikt kopplat till folk med annat ursprung. Om detta hade gjorts hade man kunnat se om vissa erfarenheter har unika kopplingar till brott för exempelvis afro-amerikaner men inte för vita (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 124).

3.2.1 Differentiella associationer

Teorin om differentiella associationer utvecklades år 1939 av sociologen Edwin Sutherland, som förklarar varför människor dras till kriminalitet och menar på att ett kriminellt beteende lärs ut genom sociala interaktioner. Sutherland beskriver denna läroprocess genom differentiella associationer, vilka utvecklades ur observationer av kulturkonflikter i innerstaden. Han beskriver två olika (differentia) kulturer: en kriminell och en konventionell. Dessa två tävlar mot varandra om invånarnas hängivenhet; det handlar om vilken kultur och vilken uppsättning av definitioner som individen känner sig mest associerad med. Sutherland hävdar att människor oundvikligen skulle, förr eller senare, komma i kontakt med ”gynnsamma definitioner för brott mot lagen” och med ”ogynnsamma definitioner för brott mot lagen”. Förhållandet mellan dessa sätt att se på brottslighet avgör om personen sedan väljer brottsligheten som ett sätt att leva, oavsett om den brottsliga eller den konventionella inverkan råder starkast i personens liv (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 44).

3.2.2 Differentiella associationens nio punkter

Sutherlands teori utvecklades under en längre period, och vid år 1947 hade han slutligen formulerat en uppsättning av nio påståenden som förklarar de olika relationerna som människor har till andra. Trots detta är Sutherlands centrala tanke densamma: brott lärs genom processen av differentiella associationer.

1. “Kriminellt beteende är inlärt.”
2. “Kriminellt beteende lärs in under interaktion med andra människor i en kommunikationsprocess.”
3. “Inläringen av kriminellt beteende sker främst i mindre personliga grupper.”
4. “När ett kriminellt beteende är inlärt ingår dessa punkter i inläringen:
  - Tekniker för att begå brott, som i vissa fall är väldigt komplicerade och ibland väldigt enkla, och
  - Specifika motiv, drivkrafter, rationaliseringar och attityder till kriminaliteten.”
1. “Den specifika inriktningen av motiv och drivkraft är inlärt från definitioner av juridiska koder, gynnsamma som ogynnsamma.” Med detta menar Sutherland att folk kan omringa sig med människor som ser på kriminalitet som antingen någonting positivt eller som någonting negativt, vilket i sin tur kommer att påverka personen.

5. “En människa blir kriminell när definitionerna för kriminellt beteende känns mer fördelaktiga än de definitioner för ett konformt beteende.” Detta är principen för differentiella associationer. Detta innebär att kulturen som personen omfamnar kommer att påverka människorna omkring denne, vare sig det är en kriminell eller konventionell kultur. Om en person umgås med andra människor som förespråkar brott kommer detta vara något som denne anamar.
6. “Differentiella associationer kan variera i förekomst, varaktighet, prioritet och intensitet.”
7. “Processen i inläringen av kriminellt beteende genom association med kriminella och konforma personer involverar alla mekanismer som finns vid allt annat inläring.” Detta betyder att inläringen av ett kriminellt beteende är både en imitationsprocess som en socialiseringsprocess.
8. “Medan kriminellt beteende är ett uttryck av allmänna behov och värderingar, kan dessa inte förklaras, då icke-kriminellt beteende är ett uttryck av samma behov och värderingar”. Med detta menar Sutherland att de tidigare förklaringarna till att människor blir kriminella som grundas i strävan efter att uppnå lycka, tjäna pengar eller få socialt bekräftelse inte stämmer, eftersom det beskriver ett kriminellt beteende lika väl som ett konformt beteende. Det förklarar alltså inte vad som gör beteendet brottsligt (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 45).

Sutherland menade att skillnaden mellan lagöverträdare och laglydiga personer inte ligger i deras personliga karaktär, utan snarare i innehållet av deras inläring. De som hade turen att växa upp i ett vedertaget bostadsområde kommer att lära sig spela fotboll och gå till kyrkan; de som hade oturen att växa upp i så kallade problemområden kommer att lära sig att stjäla och gå runt och leta efter bråk (Lilly, Cullen & Ball, 2014: 45).

4. Metod och metodologiska överväganden

4.1 Förförståelse

På senare tid har vi, precis som många andra, hört mycket om kriminalitet från bland annat media och människor omkring oss. Tidigare kändes det som att vi hörde om händelser som låg längre bort ifrån oss geografiskt, men numera upplever vi det som att fenomenet kommer allt närmare oss. Det är något som får oss att reflektera kring hur situationen ser ut. Därför har detta skapat ett intresse hos oss att undersöka orsakerna till vägen in i kriminalitet.

4.2 Arbetsfördelning

Till en början sökte vi enskilt efter information som är relevant för studien och läste in oss på ämnet. Till största delen har vi skrivit uppsatsens delar tillsammans, men transkriberingen av intervjuerna gjordes på egen hand, det vill säga att vi delade upp dessa.

4.3 Metodologiska överväganden

Vår studie ämnar att undersöka vilka faktorer som leder till att individer blir kriminella. Eftersom vi vill kunna belysa olika individers skildringar och utsagor gällande kriminalitet ansåg vi att det mest optimala sättet att uppnå detta på var genom intervjuer, därför valde vi att använda oss av en kvalitativ ansats. Bryman (2018: 584) skriver om livsberättelser som något som ofta förknippas med kvalitativ forskning. I livsberättande intervjuer vill man att de intervjuade ser tillbaka i detalj i hur deras liv har sett ut, vilket görs för att kunna dokumentera ”människors inre upplevelser, hur de uppfattar, tolkar och definierar den värld som omger dem” (ibid.). Intervjuer gjorde det möjligt för oss att genomföra en analys som belyser intervjupersonernas egna utsagor i samförstånd med tidigare fastställda teorier. Vår studie har därför en abduktiv ansats, som präglas av induktiv och deduktiv ansats. Abduktion innebär att man ständigt växlar mellan att arbeta utifrån teori och empiri i sin analys (Hallin & Helin, 2018: 43). Våra valda teorier och vår insamlade empiri lägger grund för studiens analys och resultat, och dessa har genomgående haft en samverkan med varandra i analysen. Vi har alltså ständigt refererat tillbaka till teorierna för att underbygga våra resonemang.

4.4 Urval

Hallin och Helin (2018: 34) förklarar att tvåstegsurval innebär att man börjar med att bestämma vilken grupp människor man är intresserad av för att därefter hitta möjliga intervjukandidater (ibid.). Vi valde att göra ett tvåstegsurval där vi började med att bestämma vilken grupp av människor som vi var intresserade av, för att sedan hitta potentiella intervjukandidater. Vi bestämde oss för att intervjua före detta kriminella, därför var det ett naturligt steg för oss att kontakta olika hjälporganisationer som arbetar med kriminella avhoppare som exempelvis Kris, Krami och Passus. Vi informerade de ansvariga om vår studie och dess syfte, kriterier för våra intervjukandidater samt

på vilket sätt de kunde hjälpa oss. Därefter blev vi erbjudna ett par intervjuer av de olika organisationerna där intervjupersonerna föll inom ramen för våra kriterier, och på så sätt fick vi ihop intervjuerna för vår studie.

4.5 Genomförande

Vi valde att genomföra intervjuer som metod och vi utförde både telefonintervjuer och intervjuer på plats (face to face). Vi bestämde oss för att utföra semistrukturerade intervjuer, vilket innebär att man förbereder en intervjuguide där man på förhand förbereder enstaka teman att ta upp i intervjun, snarare än att utgå utifrån exakta frågor (Hallin & Helin, 2018: 43). Vid semistrukturerade intervjuer låter man intervjun styra riktningen, och då behöver man inte låsa sig till särskilda frågor eller ordningen på hur dessa ska ställas (ibid.). Vi valde semistrukturerade intervjuer då det var viktigt för oss att vara öppna för hur samtalet utvecklade sig. I vår intervjuguide tog vi upp teman grundade i vår förkunskap från kunskapsläget som rörde sig bland annat kring uppväxt, skolgång, umgängeskrets och familjesituation. Då vi däremot var ute efter att höra de enskildas egna berättelser ansåg vi att vi inte kunde styra samtalet åt en särskild riktning, utan lät dem istället prata fritt om sådant de själva ansåg vara av vikt kopplat till studiens syfte. Utöver de teman som vi bestämde på förhand hade vi också skrivit upp eventuella följdfrågor ifall intervjupersonerna själva inte berörde ett visst område som vi ansåg vara viktigt. På så sätt kunde vi ställa följdfrågor om det.

En skillnad mellan telefonintervjuer och intervjuer på plats vi märkte var att vi fick en helt annan bild av vem personen är när vi kunde se dem. Vi hade sedan tidigare en bild av "hur en kriminell ser ut" och tänkte att vi visste ungefär vad vi skulle förvänta oss. Däremot fick vi en annan bild när vi fick träffa dem och höra deras berättelser. En annan stor skillnad mellan intervjuerna var att vi insåg att ögonkontakt förmedlar mycket uttryck. Under intervjuerna på plats kunde vi se skillnad gällande ögonkontakten och kroppsspråk mellan de olika intervjupersonerna, vilket vi inte kunde göra vid telefonintervjuerna. Exempelvis kunde vissa hålla kvar ögonkontakten med oss under intervjuerna, medan andra tittade bort väldigt mycket och avbröt ofta ögonkontakten, vilket gav oss en indikation på att ämnet som berördes var svårt för denne att prata om eller att det handlade om något som för dem var obearbetat. Även kroppsspråket varierade mycket, då vissa intervjupersoner gestikulerade mycket när de pratade och målade upp en bild för oss, medan andra inte uttryckte lika mycket kroppsspråk.

Efter att intervjuerna genomfördes transkriberade vi materialet, eftersom vi fick lov att spela in intervjuerna. Vi valde att transkribera ord för ord för att kunna få med hela sammanhanget, och vi valde att även inkludera detaljer som skratt och pauser. Efter transkriberingen skrev vi ut materialet på papper för att kunna påbörja sorteringsprocessen. Rennstam och Wästerfors (2015: 69) skriver att det är vanligast att dela upp material efter innehåll, vilket sedan blir till en tematisk sortering framtaget ur återkommande material. De tar även upp vikten av att notera *hur* intervjupersonerna uttrycker sig, inte enbart *vad* de uttrycker sig om (ibid.). Sorteringen påbörjades genom att först läsa igenom allt material, sedan gick vi vidare med att skriva i marginalen, sätta flikar i olika färger, markera och understryka väsentligt material för att därefter bilda koder. Vi markerade sådant som upprepades flera gånger av den enskilda intervjupersonen, men även sådant som var gemensamt och olikartat för våra intervjupersoner. Utöver det noterade vi även viktiga citat, särskilda uttryck och sådant som utmärkte sig från mängden. Därefter gick vi vidare till att reducera materialet och vi valde att genomföra det med hjälp av illustrativ reduktion, där man markerar avsnitt där specifika processer eller egenskaper belyses inom kategorin i fråga (Rennstam & Wästerfors, 2015: 111f). Slutligen behöver man även argumentera för vikten av studiens syfte, vilket görs genom teoretisering, som innebär att man sätter ord på det som har funnits i empirin (Rennstam & Wästerfors, 2015: 140). Detta gjorde vi genom hela resultat- och analysavsnittet med syfte att kunna redovisa intervjupersonernas utsagor och förklara hur det låg i linje med det vetenskapliga värdet.

4.6 Tillförlitlighet

Begreppen reliabilitet och validitet används inom kvantitativ forskning då man använder sig av mätning av olika slag. Forskare har diskuterat relevansen kring begreppen reliabilitet och validitet inom kvalitativ forskning då det inte går att mäta några resultat på samma sätt. Då menar de istället på att man antingen kan omvandla dessa begrepp så att de bättre passar in på kvalitativ forskning, eller att man använder andra begrepp som motsvara innebörden såsom trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman, 2018: 465). Eftersom vi vill analysera och beskriva före detta kriminellas erfarenheter och berättelser kring orsaker till vägen in i kriminalitet samt förstå vilka faktorer som haft en betydande roll så innebär det att vi inte kunde använda oss av kvantitativ metod, eftersom berättelserna inte går att mäta.

Att skapa trovärdighet i resultaten innebär att man säkerställt att forskningen utförts i enlighet med de regler som finns samt att forskningsresultatet rapporteras till de personer som har studerats för att få bekräftelse på att man som forskare uppfattat intervjupersonernas återberättelse på rätt sätt. Då det finns ett flertal olika beskrivningar om de intervjuades skildringar handlar trovärdigheten om hur pass acceptabel intervjupersonernas verklighet är i andra människors ögon (Bryman, 2018: 467). För att öka trovärdigheten i vår studie var vi tydliga med att berätta för deltagarna om studiens syfte samt att all information kommer vara konfidentiell. Under intervjuernas gång var vi noga med att låta deltagarna prata fritt utan att ständigt avbryta med frågor eftersom vi ville undvika att störa dem i deras tankar. Vi ställde dock följdfrågor för att skapa oss en tydligare bild kring det som de berättade samt få mer förståelse för de olika händelserna. Mot slutet av intervjun gjorde vi en kort sammanfattning kring vad deltagarna berättade för att säkerställa att vi förstod deras berättelser på rätt sätt. Vi avslutade även med att fråga intervjupersonerna om de ville ta del av transkriberingen samt studien när den är avslutad.

Överförbarhet handlar om att det i en kvalitativ studie handlar om djupet och inte bredden, fokus ligger snarare på att studera den unika aspekten av den sociala verkligheten som studeras (Bryman, 2018: 468). Det var därför viktigt för oss att försöka förstå varje utsaga från intervjupersonerna på djupet för att få en fyllig redogörelse, vilket vi gjorde genom att låta dem prata fritt om sina skildringar. Det är dock viktigt att ha i åtanke att det inte går att replikera studien vid ett annat tillfälle och få samma resultat på samma sätt som vid kvantitativ ansats, då vi fokuserar på det unika hos de olika intervjupersonernas berättelser. Skulle samma undersökning genomförs igen vid ett senare tillfälle, är sannolikheten stor att det visar olika resultat eftersom alla livshistorier ser annorlunda ut.

Pålitligheten som motsvarar reliabiliteten inom kvantitativ metod innebär att forskaren i sin studie gör en fullständig beskrivning av alla delar inom forskningsprocessen, detta eftersom andra ska kunna förstå och granska kvaliteten på studien (Bryman, 2018: 468). I vår studie var vi noggranna med att tydligt beskriva hela processen för att den som läser studien ska ha möjlighet att förstå arbetsprocessen och vilka resultat vi kom fram till, även om personen inte är insatt i ämnet.

Slutligen handlar möjligheten om att styrka och konfirmera om att forskaren inte medvetet låtit personliga värderingar eller teoretisk inriktningen påverka studien (Bryman, 2018: 470). Det är också något vi var noggranna med i vår studie genom att undvika att låta våra fördomar påverka studiens riktning eller resultatet vi ville få fram.

4.7 Förtjänster och begränsningar

En begränsning med vår studie är det faktum att vi använde oss av både telefonintervjuer istället för endast intervjuer på plats (face to face), då det innebär att en stor del av interaktionen går bort. Det finns faktorer som inte alltid går att tolka utan att se person, exempelvis om de uttrycker tveksamhet, obehag eller nervositet inför en fråga. Bryman (2018: 483) menar att man behöver tänka på att aspekter som att intervjupersonens kroppsspråk inte går att se vid telefonintervjuer, vilket leder till att viktig information om personens känslor försvinner (ibid.). Även om detta i första hand ses som en begränsning kan vi även se det som en förtjänst. I början av vår urvalsprocess hade vi svårigheter med att få tag på personer som ville ställa upp på intervju, då vår studie rör sig om ett känsligt ämne för många. Somliga kunde tänka sig att ställa upp på intervju, men endast om det skedde via telefon där man inte kunde se varandra. På detta sätt kunde vi garantera fullkomlig anonymitet i studien snarare än enbart avidentifiering. Det kan även göra att intervjupersonerna svarar på ett mer sanningsenligt sätt om de inte känner sig lika blottade i följd av att vi ser dem.

Ytterligare en begränsning som finns är möjligheten att intervjupersonerna inte uttrycker sig helt sanningsenligt, vilket i sin tur kan påverka studiens resultat. Då det exempelvis kan röra sig om olagliga handlingar som de inte är stolta över kan de välja att inte uppge helt ärliga svar. Det kan även röra sig om att det var längesedan intervjupersonen i fråga var aktiv kriminell, så utsagorna som ges kan vara efterkonstruktioner eller att intervjupersonen minns saker på ett annorlunda sätt än om det hade varit mer aktuellt tidsmässigt. Att inte alltid få helt uppriktiga svar är någonting man behöver räkna med och ta hänsyn till i analysen, eftersom det kan ha en inverkan i studiens resultat.

En förtjänst är att vi använde oss av en kvalitativ ansats och genomförde intervjuer, vilket gjorde att vi kunde fokusera på de enskilda intervjupersonerna och deras utsagor på ett bättre sätt än om vi hade utgått ifrån en kvalitativ metod. Att kunna göra detta var viktigt för oss, då vår avsikt var just att kunna gå in på djupet i intervjupersonernas skildringar kring orsakerna som gjorde att de hamnade i kriminalitet. Med semistrukturerade intervjuer kan de valda teman ändras under samtalsgången, och detsamma gäller eventuella frågor man har förberett (Hallin & Helin, 2018: 43), vilket är en förtjänst. Då de olika intervjupersoner har haft olika upplevelser kring sin väg in i kriminalitet är det förståeligt om den ena intervjupersonen vill fokusera mer på en sak, medan en

annan helst inte lägger vikt på det utan snarare pratar om något annat. Därför var det viktigt för oss att genom intervjuens gång kunna modifiera teman och frågeställningarna utifrån de intervjuades utsagor. Däremot är vi medvetna om att även denna metod har nackdelar. Då vi valde att fokusera på enskilda individers utsagor snarare än att mäta siffror och samband gör det att möjligheten till generaliserbarhet går bort. Det kan ses som en nackdel att vår studie endast kommer kunna appliceras i denna specifika kontext och inte vidare på en större population. Ahrne och Svensson (2015: 26) skriver att en begränsning med kvalitativa metoder är just bristen på generaliserbarhet.

4.8 Etiska överväganden

När det forskas om människor är det av vikt att ständigt ta hänsyn till individskyddskravet, vilket är utgångspunkten för forskningsetiska resonemang. Individskyddskravet åskådliggörs på bästa sätt genom att dela upp det i fyra huvudkrav; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002: 5f). I samband med att vi kontaktade de olika organisationer för att kunna hitta intervjupersoner skickade vi ett mail där vi utförligt förklarade studiens syfte, de etiska ställningstagande vi tänkte ta samt kontaktuppgifter till oss och vår handledare. När vi därefter fick återkoppling från organisationerna med intervjupersonernas kontaktuppgifter tog vi kontakt med dem, och då fick vi deras samtycke till deltagandet i undersökningen. För att kunna optimera samtyckeskravet frågade vi för säkerhets skull om samtycke ytterligare en gång under inspelning för att kunna ha det dokumenterat. Helgesson (2015) skriver om vikten av att ha informerats samtycke vid forskning, då det visar på att man tar hänsyn till intervjupersonernas integritet och autonomi.

Inom informationskravet ska intervjupersonen få information vad det gäller studien, dess syfte samt vad den intervjuades roll kommer att vara i förhållande till undersökningen (Vetenskapsrådet, 2002: 7). Detta uppnår vi genom att vi, innan intervjuerna genomfördes, underrättade intervjupersonerna om viktiga aspekter kring studien. Vi förklarade studiens syfte i samband med att vi presenterade oss för intervjupersonen, samt belyste tidigt i samtalet att deltagandet är helt frivilligt och att de när som helst under intervjuens gång kan välja att dra tillbaka samtycket till deltagandet. Kring nyttjandekravet var vi måna om att informera intervjupersonerna om att uppgifterna som framkom under intervjun endast skulle nyttjas till denna studiens syfte.

Konfidentialitetskravet innebär vaksamhet vad det gäller hanteringen av känsliga uppgifter, vare sig det är kontaktuppgifter eller utsagor som framkommer under intervjuens gång. Etiskt känsliga uppgifter som går att spåra tillbaka till de intervjuade ska lagras på ett sätt där obehöriga inte kan ta del av dem, samt att dessa ska avidentifieras helt genom studiens gång (Vetenskapsrådet, 2002: 12). Frågan om konfidentialitet är de facto ett svårare krav att uppnå, då det är omöjligt för oss att åstadkomma fullkomlig anonymitet vid intervjuerna. Vi träffade förvisso inte alla våra intervjupersoner då hälften av intervjuerna skedde via telefon, men i samband med att vi kontaktade dem fick vi dock ta del av deras kontaktuppgifter. Personliga uppgifter valde vi att fullkomligt avidentifiera i studien av etiska skäl men även för att minimera risken att kunna spåra utsagorna tillbaka till intervjupersonerna. Vi intervjuade före detta kriminella och då det anses vara av känslig karaktär är konfidentialitetskravet av ytterst vikt att vi följer, för att kunna se till att de intervjuade inte far illa till följd av deltagandet i studien. För att på ett mer konkret sätt kunna förhålla oss till konfidentialitetskravet överförde vi inspelningen till datorn efter intervjun, och sedan raderade vi det från telefonen. Därefter lade vi in inspelningarna i en lösenordsskyddad mapp som endast vi hade tillgång till, och efter att arbetet är inlämnat kommer vi även att ta bort det från datorn.

5. Resultat och analys

5.1 Inledning

Nedan presenterar och analyserar vi vår empiri som utgörs av utsagorna från våra intervjupersoner om deras väg in i kriminalitet. Analysen görs med hjälp av Lilly, Cullen och Ball's (2014) återberättelser av Travis Hirschis teori om sociala band, där begreppen anknytning, åtaganden, delaktighet och övertygelse ingår, samt Edwin Sutherlands teori om differentiella associationer och dess nio punkter. Utöver det hänvisar vi tillbaka till dagens kunskapsläge. För att tydliggöra analysen har vi valt att kategorisera materialet i fem teman: familjesituation, skola, kamratskap, bostadsområde och en sammanställning av vägen in i kriminalitet för att bidra till att ringa in vårt syfte. Inledningsvis presenterar vi kort våra intervjupersoner och vi använder oss av fiktiva namn för att behålla konfidentialiteten.

5.2 Presentation av intervjupersoner

Adam började med kriminalitet när han var mellan 12 och 13 år och då gällde det i första hand bilstölder, inbrott, drogförsäljning samt eget bruk av droger. Han växte upp i ett område som på den tiden inte var så problematiskt tillsammans mamman och styvpappan, då den biologiska pappan inte fanns med i bilden. Vad det gäller skolan hade Adam det väldigt svårt och han fick ADHD-diagnos i vuxen ålder. Adam sökte sig till gemenskap med likasinnade vid ung ålder.

Björn började begå kriminella handlingar i 13-årsåldern, och då handlade det om våld, skadegörelse, rån och drogförsäljning samt eget bruk av droger. Han bodde med sin mamma och växte upp i ett så kallat problemområde, men blev vid 9-årsåldern fosterhemsplacerad. På grund av utanförskap försökte han bli sedd genom att ta på sig rollen som klassens clown och få uppmärksamhet, vilket ledde till försämrade skolsituation som resulterade i många skolbyten.

Carl var runt 11-12 år när han började med kriminalitet. Det rörde sig om stöld, inbrott, vapenhandel, drogförsäljning och eget bruk av droger. Carl växte upp med båda sina föräldrar samt sin äldre syster som också höll på med kriminalitet, och de bodde i ett utsatt område. Skolgången gick bra utan några större problem fram till årskurs 6, men ju mer han kom in i kriminaliteten desto mer hamnade skolan i skymundan. Carl blev rekryterad av äldre killar på gården där han bodde.

Dennis var 13 år när han vände sig till kriminalitet och började med rån, misshandel och drogförsäljning samt eget bruk av droger. Hans familj kom till Sverige från ett krigsdrabbat land när han var två år och sedan bodde de i ett så kallat problemområde. Skolgången gick bra utan några större problem, men han ansåg att skolan inte var något för honom. Dennis blev rekryterad av äldre killar i bostadsområdet.

Emelie började med kriminalitet när hon var 14 år och höll på med snatteri, rån, inbrott, bilstöld, drogförsäljning samt eget bruk av droger. Hon bodde i ett utsatt område med sin mamma, styvpappa och fyra yngre syskon som hon ofta behövde ta hand om. Hennes biologiska pappa fanns inte med i bilden. Skolgången gick väldigt bra för Emelie fram till årskurs 9, då hon hoppade av skolan. Emelie började med kriminalitet till följd av att hon blev utsatt för ett sexuellt övergrepp.

Fabian växte upp i en dysfunktionell familj och exponerades sedan ung ålder för kriminalitet omkring honom och begick även själv brott, men när han var runt 13 år började han begå

allvarligare kriminella handlingar. Fabian växte upp i ett problemområde tillsammans med sin mamma, styvpappa och syster. Systemen tog livet av sig senare. Skolan gick bra för Fabian fram till årskurs 3. Han diagnostiserades med ADHD, men han fick ingen användbar hjälp.

5.3 Familjesituation som faktor

Lundström och Kuja-Halkola (2013) skriver att barn till unga tonårsmödrar medför högre risk för att barnet sedan ska börja begå brott. Några intervjupersoner uppgav att de hade unga mammor när de föddes och de såg det som problematiskt att växa upp med så unga mammor. För en av våra intervjupersoner resulterade detta i att mor- och farföräldrar fick ta ett större ansvar, men ledde till fosterhemsplacering då mamman valde att ta hjälp av socialtjänsten.

Föräldrars våld, missbruk och psykisk ohälsa beskriver N. Christoffersen, Soothill och Francis (2007) som signifikant för den grupp de studerade: unga män dömda för någon form av dödligt våld och unga engångsförbrytare dömda för andra våldsbrott. Skarðhamar (2003) styrker detta resultat och menar att bland de undersökta i hans studie var det cirka fyra gånger fler som visade sig ha problem i familjen i jämförelse med övrig population. Våra intervjuer visar liknande resultat, där flera intervjupersoner uppgav att de hade föräldrar som har utsatt dem för våld under barndomen; några vars föräldrar hade missbruksproblem vid något tillfälle under personens uppväxt; några intervjupersoner hade mammor som led av psykisk ohälsa. Exempelvis Emelie uppger att hon har påverkats mycket av mammans psykiska ohälsa, eftersom hon behövde ta hand om sina småsyskon till följd av det. Hennes lojalitet till andra och tron att hon behövde finnas där för dem ledde till att hon drogs tillbaka in i kriminalitet efter att hon hade lämnat det en gång tidigare. Vi kan alltså se en tydlig koppling mellan föräldrarnas tillstånd och barnens väg in i kriminalitet. Alla berörda intervjupersoner har sagt att deras familjesituation har haft en stor inverkan på dem, och de reflekterar själva kring att de med största sannolikhet hade valt en annan väg ifall det sett annorlunda ut under deras uppväxt. En av de intervjuade konstaterade följande:

Ja men jag tror asså, mycket handlar om var du växer upp och hur du växer upp. Jag tror att hade man haft det lugnare hemma å två föräldrar som hade brytt sig om en, satt regler och så, så kanske det hade sett annorlunda ut (Fabian)

Tidigare forskning visar att det nästan är en tredjedel som var placerade utanför hemmet innan de var 16 år av de intagna som studerades i jämförelse med normalpopulationen (Skarðhamar, 2003).

Hälften av våra intervjupersoner var placerade utanför hemmet, där två placerades i fosterhem och en i LVU-hem. Detta tyder på problematiska hemförhållanden där föräldrarna inte har kunnat tillgodose barnens grundläggande behov, vilket kan ha spelat en stor roll för hur deras liv skapades och hur deras val i livet blev. Intervjupersonerna uttryckte även brist på stabilitet i förhållande till placeringarna; de menade att de först befann sig i en turbulent miljö, sedan kommit till en lugnare omgivning och fått en någorlunda stadig vardag, men sedan har uppdraget antingen tagit slut och de har tvingats flytta tillbaka till föräldrarna, eller så har de behövt byta fosterhem. Så här uttrycker en av våra intervjupersoner:

Så när jag kom hem till morsan på helgerna på en så kallad permis då, då var det kaos där hemma liksom. Och sen fick jag åka tillbaka till fosterfamiljen på söndag kväll [...] Så att de sista tre åren var verkligen känslomässig berg- och dalbana, från att vara i en frisk fosterfamilj, en fungerande familj, till att åka hem på helgerna till kaos liksom (Björn)

Hirschi skriver om delaktighet och menar att om unga kan hållas borta från gatan kan brottslighet på så sätt även förebyggas (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Gemensamt för våra intervjupersoner är oviljan att vara hemma på grund av de problematiska hemförhållanden. Till följd av hemsituationen menade intervjupersonerna att de föredrog att vistas ute på gården och hänga med kompisarna, vilket exempelvis Carl menade var den enda roliga stunder under dagen. Vi tolkar det som att om hemsituationen hade varit bättre för våra intervjupersoner, hade de eventuellt velat spendera mer tid hemma än vad de gjorde. På så sätt hade de kanske inte blivit exponerade för den kriminella miljön på samma sätt, och därför kanske inte blivit kriminella. Utifrån intervjupersonernas berättelser uppfattar vi att det är av stor vikt att ha någon form av konstruktiv aktivitet, då det minskar risken att tvingas vistas på gatorna, vilket i sin tur minskar risken att träffa på äldre killar som är ute efter att rekrytera unga.

Hirschi menar att anknytning uppstår när den unge upplever känslomässig närhet genom personlig kontakt med sina föräldrar. Han menar även att när unga har en nära relation till sina föräldrar bryr de sig mycket om deras åsikter och gör vad de kan för att inte göra dem besvikna, vilket innebär att de har ett starkt socialt band till sina föräldrar (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Tidigare forskning visar även att gruppen de undersökte hade mycket mindre kontakt med sin familj i jämförelse med normalpopulationen (Skarðhamar, 2003). Bland våra intervjupersoner har vi funnit att majoriteten av intervjupersonerna har haft en frånvarande pappa från födsel och genom hela uppväxten, vilket alla har uttryckt har haft en stor påverkan på dem som personer och inverkan på deras väg in i

kriminalitet. Däremot har dessa intervjupersoner haft en styvpappa någon gång under sin uppväxt, och de har haft olika upplevelser kring styvpappans roll. Gemensamt för våra intervjupersoner är att de har upplevt att deras styvpappa har utgjort en sorts fadersgestalt, vilket de kände ett behov av med tanke på frånvaron av deras biologiska pappa, men det var inte tillräckligt för att tillgodose behovet av att ha en biologisk pappa i sitt liv. De berörda intervjupersoner uppgav att de har försökt ta reda på vem deras biologiska pappa är och försökt leta upp honom i hopp om att den biologiska pappan ska kunna fylla det tomrum som lämnades efter honom. Vi har kunnat se att saknaden av den biologiska pappan har påverkat intervjupersonerna markant, och majoriteten har själva uppgett att de tror att om en stabil biologisk pappa hade funnits med i bilden så hade de förmodligen inte hamnat i kriminella kretsar till att börja med. Då intervjupersonerna har saknat anknytningen till sin pappa har de inte heller haft denna person vars åsikter de brydde sig om och inte ville göra besviken. Även om mamman fanns i bilden och förvisso var en viktig del i deras uppväxt, så hade de ändå behövt en fadersgestalt som de bättre kunde identifiera sig med, eftersom majoriteten av våra intervjupersoner var män. Majoriteten av intervjupersonernas mammor hade dessutom någon form av psykisk ohälsa, vilket även kan haft en inverkan i den stora saknaden av en fungerande förälder. Detta kan då i sin tur ha lett till att de vände sig till kriminalitet för att ersätta saknaden av sin pappa med annat, då det sociala bandet var svagt. En intervjuperson berättar om saknaden efter sin biologiska pappa:

Jag saknade honom jättejättemycket när jag var yngre, och jag undrade vem han var, å ibland satt jag och funderade och drömde bort om vem han kan vara. Och fastän jag hade min styvpappa så har jag ändå undrat, jag har aldrig vetat av honom, jag har aldrig träffat han eller någonting [...] Det skulle haft en betydande roll om jag hade kunnat träffa honom, tror jag. Han kanske skulle förstå mig och såna här saker (Adam)

Det man däremot kan säga är att fastän den biologiska pappan var frånvarande så hade intervjupersonerna en bra relation till sin styvpappa. De blev kriminella trots att de hade en närvarande mamma och en styvpappa som ställde upp för dem, därför skulle man kunna säga att de eventuellt hade blivit kriminella oavsett om den biologiska pappan fanns i bilden eller inte, då andra faktorer också spelade in och det var inte enbart pappans frånvaro som ledde till den kriminella vägen. Så även om de sociala banden kring anknytning hade varit starka, så hade intervjupersonerna eventuellt blivit kriminella oavsett, då det handlar om samspelet av de olika faktorerna.

5.4 Skola som faktor

Skarðhamar (2003) kom i sin artikel fram till att de flesta intagna hade låg utbildning och de flesta slutade gå i skolan efter årskurs 9, där skolplikten inte längre gällde. Vad det gäller våra intervjupersoner har skolgången varit varierande, men den gemensamma faktorn har varit att det antingen har gått dåligt för dem från första början, alternativt att det har gått bra fram till en viss årskurs och att det sedan har avvikit. Två av våra intervjupersoner uttrycker följande:

Asså det såg ganska bra ut typ i sexan, jag gick i årskurs 6, det var då jag började skolka som mest. Det var då man började röka cigg, man började dricka alkohol, men jag fick asså helt okej betyg för jag är smart. Jag har undvikit skolan lite för mycket, men det började någonstans runt sexan, sjuan (Carl)

Asså min skolgång gick jättebra fram till att jag var 15, eller 14 och ett halvt. Då hoppade jag av 9:an, så jag har inte slutbetyg i grundskolan (Emelie)

Ytterligare en gemensam faktor som berör alla intervjupersoner är att de har blivit erbjudna hjälp i skolan, vare sig det berodde på sådant som exempelvis diagnos, svårigheter i skolan eller till följd av att de skolkade. Trots den erbjudna hjälpen har de intervjuade antingen valt att inte ta emot hjälpen, eller tyckt att den erbjudna hjälpen inte har varit bra. Björn uppgav att han hade svårigheter med skolan samt att han tidigt fick en identitet som "problembarn" av lärarna. Detta ledde till att de inte visste hur de skulle hantera situationen, vilket resulterade i att han fick byta skolor ett flertal gånger istället för att lärarna tog tag i problemet från första början. Björn berättar följande om sin skolgång:

Jag fick byta sex skolor mellan ettan och trean, och varje sånt skolbyte var ju väldigt uppbrytande känslomässigt. Att slitas upp från dem man började sin skolgång med, så hamnar man i en ny skola, speciallärare kommer in, man har enskilda lektioner, man blir utskickad från klassrummet, man får byta skola igen, och så bara fortsätter det sådär (Björn)

Några av våra intervjupersoner diagnostiserades med ADHD. Adam fick sin diagnos i vuxen ålder, vilket resulterade i att han kände sig åsidosatt och det gick snabbt över till mobbning. Lärarna visste inte hur de skulle handskas med hans situation, vilket ledde till att han kände sig utanför när han inte fick vara i samma klass som sina kamrater. Lundström och Kuja-Halkola (2013) skriver i sin rapport om att det finns grund för att personer som har ADHD löper 5-9 gånger högre risk att dömas för våldsbrott i jämförelse med normalpopulationen, vilket vi kan dra koppling till våra

intervjupersoner som hade ADHD. Att de inte blev erbjudna rätt hjälp i skolan, i samband med eventuella beteendeproblem kan ha spelat roll i deras väg in i kriminaliteten.

Hirschi lyfter upp åtaganden i sociala band, och menar att unga som inte begår brott tänker mycket på sin framtid och de negativa konsekvenser till följd av ett kriminellt beteende. De arbetar hårt för att uppnå förväntningarna som föräldrar och andra vuxna har på dem. Därför väljer de att inte ta risken att förstöra sina åstadkommanden genom att begå brott (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Våra intervjupersoner uppger däremot motsatsen. De menar att det inte fanns framtids- eller konsekvenstänkande gällande deras handlingar, och därmed brast de sociala banden. Majoriteten av våra intervjupersoner styrdes i första hand av att leva i nuet. Två av våra intervjupersoner resonerar på följande sätt:

Det är bara att man tror att det är enda livet som finns. Man ser ingen framtid, för man är inte som de andra. Det är inte så att man har gått gymnasiet, man har inte fått sin utbildning
(Adam)

Om jag ska vara ärlig så har jag inte haft något framtidstänkt förrän två och ett halvt år sen. Då, asså det kändes väl bra, man tänkte inte ens på att "aa när jag är 30 ska jag ha bil och körkort, lägenhet och ett fast jobb". Det fanns inte ens med på kartan att man tänkte på det, man tänkte på bara på en karriär som kriminell (Carl)

När Hirschi beskriver åtaganden menar han att ungdomar behöver förstå att brott leder till straff samt att belöningarna från samhället tas ifrån dem (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Så som vi har uppfattat det har våra intervjupersoner inte tyckt att de eventuella straffen har varit en tillräckligt stor anledning till att avstå från brott, då de inte har tänkt på konsekvenserna av de brott de begår eller brytt sig om att belöningarna från samhället tas ifrån dem, exempelvis med resurser och hjälp när det behövs. Belöningarna har inte värderats högt för dem, därför har de inte heller brytt sig om det. Exempelvis uttrycker Dennis att han inte tänkte på konsekvenserna och snarare tänkte att kriminaliteten var någonting han brann för. Gällande övertygelse menar Hirschi att eftersom avvikande personer har svaga sociala band i förhållande till lagar och regler, bryr de sig därför inte om vad som är rätt eller fel (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Detta är ett påstående som vi anser stämmer in på de intervjuade, då de inte såg så mycket värde i vad som var fel enligt lagen - de var inställda på att begå kriminella handlingar ändå.

5.5 Kamratskap som faktor

När vi studerade kamratskapets betydelse för vägen in i kriminalitet har vi fått in varierande resultat. Två av våra intervjupersoner uppgav att kamratskap har haft en väldigt stor betydelse, tre stycken menade att vännerna hade delvist en inverkan på vägen in i kriminaliteten och slutligen menade en av våra intervjupersoner att vänskapskretsen inte hade någon större inverkan. För att få en tydligare bild kring hur våra intervjupersoners umgängeskrets såg ut har vi utifrån intervjuerna reflekterat kring vad för typ av människor de umgicks med, hur de fick kontakt med dem, vad de höll på med när de umgicks samt vad som gjorde att de drogs till denna typ av vänner.

Klein och Maxson (2006) menar att unga påverkas mycket av sina kamraters beteende och attityder. En riskfaktor är ifall de har en vän som bryter mot lagen eller umgås med andra som har dåligt inflytande (ibid.). Majoriteten av våra intervjupersoner uppgav att de umgicks med personer som var inblandade i kriminalitet, och det var antingen äldre personer som hängde på gården där de bodde eller så var det barndomsvänner från samma bostadsområde som även hade någon koppling till kriminalitet under uppväxten. Kontakten med kriminella personer skedde för de flesta på gården tillsammans med barndomsvännerna. Weerman, Bernasco, Bruinsma och Pauwels (2015) skriver att sambandet mellan umgänget med vänner och kriminalitet i största mån sker när det är fler än två kamrater som umgås på offentlig plats och när det inte finns tillsyn av vuxna (ibid.). Våra intervjupersoner uppger att en del av de aktiviteter de höll på med när de umgicks var snatteri, stöld, bilstöld, rån, drogförsäljning och våldsbrott av olika slag, "Vi fick in det vi behövde, sen gjorde vi något annat. Allt som kunde ge snabba pengar" som Adam uppger. De berättade även att dessa handlingar skedde när de umgicks i, oftast, större grupp och utan föräldrarnas medvetande.

För vissa av de intervjuade var umgänget med dessa vänner den naturliga vägen att ta då det var deras barndomsvänner, medan det för andra var resultatet av ett utanförskap att vända sig till kriminella kamrater. Sutherland pratar i sin teori om att när unga umgås med andra som begår brott är detta någonting som den unge kommer att ta till sig. Med detta menar han att människor påverkas av hur ens umgängeskrets betraktar kriminalitet (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Utifrån vad vi har kunnat se så vänder sig unga till andra ungdomar för att söka till sig gemenskap och sammanhang, då det har varit någonting de saknat i sina liv. Bland våra intervjupersoner uppfattar vi det som att kamratskapen hade en viktig roll för deras väg in i kriminalitet, men det var däremot inte den enda anledningen. En slutsats vi kan dra är att de valde att vända sig till avvikande vänner i brist på exempelvis en fungerande familjesituation. Intervjupersonerna valde att umgås med vänner som ett

sätt att komma undan problemen hemma, eller att de försökte hantera saknaden av den frånvarande föräldern genom att försöka ersätta det med annat. En intervjuperson beskriver vännerna så här:

Alla hade sina problem. En del hade problem med att skaffa vänner, ville bara vara med någon som vill vara med, en del var aggressiva. Det blev sån jävla blandning av allting, men det bäddade aldrig för något bra (Adam)

Våra intervjupersoner har omringats av personer som har varit avvikande på något sätt, vilket i sin tur har lett till att de själva har blivit avvikande och resulterat i att de började begå kriminella handlingar tillsammans. Sutherland skriver om att unga som omringar sig med andra som ser kriminalitet som någonting gynnsamt kan leda till att de också ser det som någonting gynnsamt (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Det vi har kunnat konstatera utifrån de intervjuade är att kamratskapet har varit en drivande faktor för dem i kriminalitet och har motiverat dem ännu mer. När de väl har varit inne i kriminaliteten har vännerna fortsatt att påverka dem genom frestelser av dyra slag, som bilar och snabba pengar. En av de intervjuade beskriver hur det såg ut:

Det är väldigt väldigt motiverande i alla fall, och speciellt som en grupp asså, gör jag något då gör min bror också det och så har det alltid varit. Gör han något dum så gör jag också något lika dumt (Carl)

5.6 Bostadsområde som faktor

Klein och Maxson (2006) uppger att forskning kring bostadsområde som riskfaktor till att unga blir kriminella har visat olika resultat och går därför inte att bekräfta om det är en signifikant anledning. Däremot har våra intervjupersoner i regel lagt stor vikt vid att prata om bostadsområde och majoriteten uppgav att de bodde i ett utsatt område under sin uppväxt. Med utsatt område menar de intervjuade ett område med lägre ekonomiska och sociala resurser i allmänhet, lägre utbildningsnivåer, en del ensamstående föräldrar och även en del invandrare. En intervjuperson beskriver bostadsområdet på följande sätt:

Ja på den tiden så va det ju så, det är det ju fortfarande, men det va väldigt, asså de som bodde där var oftast människor som var utsatta på något sätt. Ensamstående mammor, dysfunktionella familjer. Man satte de där, det va rätt så genomtänkt liksom, det va ju inte så att vi kunde bo på ett bra ställe utan man fick bo på såna ställen (Fabian)

Vi har tidigare nämnt att många av de intervjuade uppgav att de blev rekryterade av äldre kriminella, och detta skedde främst på gården där de bodde. Genom att umgås med jämnåriga på gården var det lätt för våra intervjupersoner att komma i kontakt med äldre kriminella, vars mål var att rekrytera yngre till sina kriminella verksamheter. Till följd av utsattheten blev ungdomarna frestade till kriminalitet av att de äldre visade saker som de själva kunde få om de också började med kriminalitet, såsom snabba pengar och dyra saker. Även de intervjupersoner som inte blev rekryterade av äldre uppgav att de spenderade mycket tid på gården med barndomsvänner eller andra de lärde känna från gården som också var lika utsatta. Så här uttryckte en av våra intervjupersoner:

Asså vi bodde på samma område, man har känt varandra sen man var små, så på det sättet det började liksom, hängt på samma fritidsgårdar (Emelie)

Utifrån Sutherlands teori kan vi anta att om de inte spenderat så mycket tid ute på gården, bland vänner och äldre kriminella, så hade risken för dem att hamna i kriminalitet minskat (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Detta då de tidigt blev exponerade för andra människor med liknande problematik och strävan efter ett bättre liv; utsattheten som de befann sig i gjorde det enklare för de äldre att rekrytera de yngre på gården. Sutherland pratar om inläring och att man lär sig olika saker beroende på var man växer upp. Han menar vidare att de människor som hade missödet att växa upp i utsatta områden kommer att anamma ett avvikande beteende till följd av det de exponerats för (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Då våra intervjupersoner exponerades för kriminellt beteende redan som barn och lärt in detta beteende har det gjort att de känner en trygghet i den miljön, vilket andra istället hade uppfattat som hotfullt och främmande. Viktigt att nämna är dock att trots att våra intervjupersoner har uppgett att de växte upp i ett utsatt område, så har de även lagt stor vikt vid att de ändå kände sig trygga, då de kände sig hemma där. En av våra intervjupersoner konstaterade följande:

Asså där jag växte upp, när man lekte så brände man saker, man stal, man slog sönder saker. Det va så man lekte. Så jag börja stjäla tidigt, jag började gilla att sätta fyr på saker och så, så att det började man med tidigt (Fabian)

5.7 Vägen in i kriminalitet

Utifrån de ovan nämnda teman kan vi komma fram till slutsatsen att det i de allra flesta fallen handlar om flera faktorer som samspelar för att en person ska hamna i kriminalitet. Vi har kunnat konstatera att familjesituation (i synnerhet frånvarande pappor), bostadsområdet och kamratskap har haft inverkan och stort betydelse för de intervjuade. Som Hirschi menar, så brast det sociala bandet, vilket kan ha lett till deras väg in i kriminalitet (Lilly, Cullen & Ball, 2014). Vi kan dock inte med säkerhet dra slutsatsen att det är en av dessa enskilda faktorer som har lett till deras väg in i kriminalitet, utan att det har troligen varit ett samspel mellan de olika orsakerna. Så här uttrycker en av våra intervjupersoner:

Det är väl platsen där man bor på och så folket runt omkring en. Det är där man växer upp, och det är stor skillnad på var de växer upp. Där jag växte upp asså vi vet inget bättre än att göra det vi gör (Dennis)

Även om vi anser att det till största del handlar om ett samspel av olika missgynnande faktorer som leder till att unga blir kriminella, så lade våra intervjupersoner störst vikt vid att de tror att deras liv kanske hade kunnat se annorlunda ut ifall familjesituationen hade varit mer stabil och de kunde få sina behov tillgodosedda på ett bättre sätt under uppväxten. Därför tror vi också att en mer fungerande familj hade kunnat resultera i ett bättre vägval för de unga, då saknaden efter en fungerande familjesituation har lett till att våra intervjupersoner har behövt ersätta det med någonting annat, såsom de dåliga kompiskretsar och en kriminell identitet. Vi kan tolka det som att hjälpen från myndigheter inte nådde ungdomarna eftersom de inte verkade bry sig om vad som är rätt eller fel, vilket är vad Hirschi menar med övertygelse (Lilly, Cullen & Ball, 2014). En av våra intervjupersoner uppger följande:

Det är i familjen det börjar liksom, det är inte skolan eller kommunen eller torget eller polisen - det är familjen. Och kan man inte få det man behöver i familjen, då söker man det någon annanstans. Och då kan det bli att man hamnar i såna här destruktiva miljöer liksom [...] Det var ju något som fyllde mitt hål, mitt svarta hål, det var ju ett sätt för mig att må bättre känslomässigt liksom (Björn)

Alla våra intervjupersoner har på ett eller annat sätt haft kontakt med myndigheter under deras uppväxt, vare sig det gällde en placering eller stödinsats av någon sort. Kontakten med

myndigheterna har varit till följd av deras avvikande beteende. De har alla uppgett att hjälpen som myndigheterna erbjöd var dålig och inte anpassat efter deras behov, vilket bidrog till hat mot myndigheter och samhället. Kontakten med myndigheter har varit en direkt följd av deras situation, men kontakten med och föraktet mot myndigheter verkar i sig inte ha varit en faktor till att de vände sig till kriminalitet.

Hirschi skriver om bristande sociala band och hur det kan påverka unga och leda till att de hamnar i kriminalitet. Detta har vi genomgående kunnat se i våra intervjupersoners berättelser, där ett eller flera sociala band har brustit gällande anknytning, delaktighet, åtagande och/eller övertygelse under deras uppväxt. Vi kan även se att Sutherlands teori om differentiella associationer, där han pratar om inläringens effekter, har förklarat deras väg in i kriminalitet. De har under uppväxten lärt sig om kriminellt beteende utifrån sina olika kretsar, som familjesituation, kamrater och bostadsområde, vilket har lett till att de vände sig till kriminalitet.

6. Avslutande reflektion

Syftet med vårt studie har varit att få kunskap om varför våra intervjupersoner hamnade i kriminalitet, för att på så sätt skapa en djupare förståelse för fenomenet. Detta har vi åstadkommit genom att ta del av intervjupersonernas berättelser om hur deras väg in i kriminaliteten har sett ut. I vår studie har vi kommit fram till att de främsta orsakerna till vägen in i kriminalitet för våra intervjupersoner verkar ha varit familjesituationen, bostadsområdet och kamratskap. Vad gäller familjesituationen har vi funnit att frånvarande pappor har spelat en större roll för våra intervjupersoners väg in i kriminaliteten. Vi anser att detta har varit viktigt för dem då majoriteten av våra intervjupersoner har varit män och då är det enklare att identifiera sig med en annan man. Även problematisk familjesituation, såsom förekomsten av våld och missbruk spelar en stor roll. Vi har även kunnat konstatera att bostadsområdet haft stor betydelse för intervjupersonerna, då individer anammar de beteenden och värderingar som finns i deras omgivning. Av samma anledning har kamratskap visat sig vara av vikt för vägen in i kriminalitet. Alla våra intervjupersoner har under deras uppväxt umgåtts med vänner från samma bostadsområde där alla haft någon form av problematik som resulterat i avvikande beteende. Med detta sagt kan vi alltså konstatera att ovan nämnda faktorer är problematiska under uppväxten och kan därför leda till att unga vänder sig till kriminalitet. Detta är inga nya fynd, men problemet gällande kriminalitet bland unga kvarstår.

Ett sätt att jobba med detta kan vara att socialsekreterare fångar upp dessa ungdomar eller familjer som är i riskzonen när de kommer i kontakt med socialtjänsten för första gången. Genom att uppmärksamma dessa mönster tidigt kan de då arbeta med dem i förebyggande syfte för att på så sätt minska risken för ungdomar att hamna i kriminalitet. Exempelvis är skilsmässor ofta förekommande i Sverige (SCB, 2019) och idag är det vanligast med gemensam vårdnad, men trots det så uppstår det ofta konflikter mellan föräldrarna. I samband med att föräldrarna skiljer sig och de kommer i kontakt med socialtjänsten kan det då visa sig att det finns andra riskfaktorer, exempelvis att de bor i ett utsatt område. Ifall socialsekreteraren då uppmärksammar att barnet, till följd av föräldrarnas skilsmässa, har sämre kontakt med ena föräldern kan socialsekreterare uppmana föräldrarna till att se till att barnet har mer kontakt med båda föräldrarna för att på så sätt kunna etablera en bra relation och anknytning till båda. Dessutom kan socialsekreteraren uppmana föräldrarna att få barnen att gå med i aktiviteter för att på så sätt engagera sig i konstruktiva grupper där de kan få gemenskap och tillhörighet. De kan även råda föräldrarna att sätta tydliga gränser, exempelvis gällande när barnen senast ska vara hemma och fråga barnen vem de ska umgås med och vart. Detta leder i sin tur till att föräldrarna har bättre koll på vad deras barn sysslar med och skulle då kunna minska risken till att unga vänder sig till kriminalitet.

Utifrån vår studie har vi kunnat konstatera olika faktorer som tycks leda till att unga blir kriminella. Det hade vidare varit intressant att kunna forska mer om hur man kan använda sig av sådan kunskap för att kunna hitta individanpassade metoder för att kunna hjälpa ungdomar, både dem som befinner sig i riskzonen för att hamna i kriminalitet, men även för att kunna hjälpa dem som redan är inne i det kriminella spåret. Idag finns det en hel del ungdomar som har insatser via socialtjänsten, exempelvis placering på LVU-hem, SiS-hem eller familjehem. Våra intervjupersoner som var placerade utanför hemmet har uppgett att detta inte har varit konstruktivt, utan det har istället drivit dem in mer i kriminella kretsar. Vi anser därför att det borde utföras mer forskning kring olika typer av insatser som exempelvis placeringar och dess effekter, för att kunna förbättra dem eller kunna utveckla bättre insatser eftersom det påverkar ungdomarna på ett negativt sätt.

7. Källor:

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber

Brottsförebyggande rådet (2019) Mord och dråp [<https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/mord-och-drap>.] Hämtat: 15/11-19

Brottsförebyggande rådet (2019) Anmällda brott [<https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/anmalda-brott.html>] Hämtat: 15/11-19

Brottsförebyggande rådet (2017) Brottsutvecklingen i Sverige fram till 2015 [https://www.bra.se/download/18.4a33c027159a89523b1ae6a8/1557227832989/2017_5_Brottsutvecklingen_i_Sverige_fram_till_ar_2015.pdf] Hämtat: 17/11-19

Dagens nyheter (2019) 17-årig flicka åtalas för mord i Göteborg [<https://www.dn.se/nyheter/sverige/17-arig-flicka-atalas-for-mord-i-goteborg/>] Hämtat: 11/11-19

Hallin, Anette & Jenny Helin (2018) *Intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Helgesson, Gert (2015) *Forskningsetik*. Lund: Studentlitteratur

Helsingborgs dagblad (2019) Två män skjutna till döds i bostadsområde [<https://www.hd.se/2019-04-21/tva-skadade-vid-skottlossning-pa-fredriksdal>] Hämtat: 11/11-19

Klein W., Malcolm & Cheryl L. Maxon (201) *Street gang patterns and policies*. USA: OUP

Lilly, J. Robert, Francis T. Cullen & Richard Ball (2014) *Criminological Theory: Context and Consequences*. USA: SAGE Publishing

Lundström, Sebastian & Ralf Kuja-Halkola (2013) *Orsaker till kriminalitet*. Kriminalvården

Nygaard Christoffersen, Mogens, Keith Soothill & Brian Francis (2007) *Violent life events and social disadvantage: A systematic study of the social background of various kinds of lethal*

violence, other violent crime, suicide, and suicide attempts. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, Vol 8, pp 157-184

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015) *Från stoff till studie*. Lund: Studentlitteratur

Rostami, Amir (2013) *Tusen fiender*. Växjö: Linnéuniversitetet

Statistiska Centralbyrån (2019) *Skilsmässor i Sverige* [<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/skilsmassor-i-sverige/>] Hämtat: 11/12-19

SVT (2019) Kraftig explosion i Angered i Göteborg [<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/kraftig-explosion-i-angered-i-goteborg>] Hämtat: 11/11-19

Torbjørn Skardhamar (2003) *Inmates' social background and living conditions*. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, Vol 4, pp 39-56

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Weerman M., Frank, Wim Bernasco, Gerben J. N. Bruinsma & Lieven J. R. Pauwels (2015) *When is spending time with peers related to delinquency? The importance of where, what, and with whom*. Crime & Delinquency, Vol. 61(10) 1386-1413

8. Bilaga 1

Introduktion: Vi är två studenter på Lunds universitet och skriver ett examensarbete om bakomliggande orsaker till kriminalitet.

- Är det ok att spela in intervjun?
- Samtycke till att delta i undersökningen?

Informera om:

- Anonymitet och avidentifiering, inget kommer kunna kopplas till intervjupersonen
- Att informationen endast kommer att användas till studien och endast behöriga kommer att ta del av informationen, sedan tas allt material bort
- Informanten välja att inte svara på frågor eller avsluta intervjun när denne så önskar
- Vill du ha en sammanställning av hela intervjun efter transkribering?
- Vill du att vi skickar uppsatsen när den är färdig?

Intervjuguide

Inledande frågor:

- Hur gammal är du?
- Vad har du för sysselsättning idag?

Bakgrund:

- Kan du beskriva hur ditt liv såg ut innan du började med kriminalitet?
- Hur gammal var du när du började med kriminella handlingar?
- Vilken typ av kriminalitet var du aktiv inom?
- Kan du berätta om hur vägen in i kriminaliteten såg ut för dig?
- Fanns det någon särskild händelse eller faktor som ledde till att du började med kriminalitet?

Eventuella frågor:

- Hur såg din familjesituation ut?
  - Hur anser du att dina föräldrar har varit i sin föräldraroll?
  - Hur såg dina föräldrars närvaro ut?
  - Hur var din relation till dina föräldrar?

- Var dina föräldrar medvetna om din kriminalitet - och isåfall hur hanterade de det?
- Hur såg din boendesituation?
  - Hur upplevde du området där du bodde?
- Hur såg din skolgång ut?
  - Vad tror du det är som gjorde att det inte gick bra?
  - Anser du att du fick stödet du behövde?
- Hur såg din umgängeskrets ut?